

Затверджено на засіданні кафедри теорії
та історії держави і права
від 29 серпня 2019 р., протокол №1
Зав. кафедри _____ Присташ Л.Т.

**ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ ДО ЕКЗАМЕНУ З НОРМАТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ «ЗАКОНОТВОРЧІСТЬ І НОРМОТВОРЧИЙ ПРОЦЕС В УКРАЇНІ»
ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ТА ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ ОСВІТНЬОГО
СТУПЕНЯ «МАГІСТР»
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 081 ПРАВО
(2019-2020 Н.Р.)**

Тема 1. Правове регулювання законотворчості та законодавчого процесу.

Поняття та особливості правотворчості та законодавчого процесу в Україні. Процес правоутворення. Норми права. Процес перебудови політичних і правових механізмів. Ознаки правотворчої діяльності. Поняття «законодавство». Оприлюднення нормативно-правових актів. Поняття «нормативно-правовий акт». Формування ієрархії законодавства. Суперечності між системою законодавства та реальністю.

Конституційна основа законодавчого процесу в Україні. Процедура перетворення ідеї закону на сам закон. Стадії законодавчого процесу. Особливості конституційних повноважень суб'єктів законодавчої ініціативи в Україні. Верховна Рада України і законодавча діяльність. Участь Президента України в нормотворенні. Участь Кабінету Міністрів України у законодавчому процесі. Національний банк – суб'єкт права законодавчої ініціативи. Статус народних депутатів України як суб'єктів права.

Суб'єкти законодавчої ініціативи в Україні. Інститут законодавчої ініціативи. Поняття законодавчої ініціативи в юридичній літературі. Поняття «законодавча ініціатива». Особливості права законодавчої ініціативи. Право законодавчої ініціативи. Право законодавчої ініціативи народних депутатів України. Право законодавчої ініціативи комітетів Верховної Ради України. Кабінет Міністрів України як суб'єкт права законодавчої ініціативи. Вплив Президента України на законодавчу діяльність. Позбавлення права законодавчої ініціативи Національного банку України. Наділення правом законодавчої ініціативи судових органів, органів прокуратури та інших органів державної влади. Інститут народної ініціативи. Сучасний стан законодавчого процесу.

Законодавча діяльність в Україні. Поняття «закон». Етапи законодавчого процесу. Принципи законотворчої діяльності. Основні вимоги до законопроектів. Вплив економічних, політичних та соціальних обставин на законотворчу і законодавчу діяльність.

Загальні теоретичні положення законодавчого процесу в Україні. Поняття «законодавство». Стадії законодавчого процесу. Обґрунтування законодавчого вирішення проблеми. Внесення законопроекту на розгляд. Повернення законопроекту. Експертизи законопроектів. Розгляд законопроектів Верховною Радою України. Публікація та офіційне оприлюднення законів та інших нормативних актів.

Тема 2. Органи Верховної Ради України як учасники законодавчого процесу.

Роль комітетів і комісій Верховної Ради України в законодавчому процесі. Порядок формування і діяльності комітетів Верховної Ради України. Функції комітетів: законопроектна, організаційна, контрольна. Припинення роботи комітету Верховної Ради України. Тимчасові спеціальні комісії. Правова природа тимчасових слідчих комісій та їх діяльність.

Апарат Верховної Ради України. Статус парламенту України. Завдання Апарату Верховної Ради. Функції Апарату в законодавчому процесі.

Роль фракцій Верховної Ради України у законодавчому процесі. Правова основа діяльності депутатських фракцій. Формування депутатських фракцій. Структура депутатської фракції. Повноваження депутатських фракцій. Формування коаліції.

Погоджувальна рада Парламенту як орган координації законодавчого процесу. Склад Погоджувальної ради. Форма та принципи діяльності Погоджувальної ради.

Тема 3. Організація законодавчої діяльності Верховної Ради України.

Сесії Верховної Ради України. Порядок роботи парламенту. Порядок законодавчої діяльності Верховної Ради. Види сесій Верховної Ради. Порядок та вмотивовані вимоги скликання позачергової сесії. Основна форма діяльності Верховної Ради. Регламент Верховної Ради – інформаційна передумова діяльності депутатів. Пленарне засідання. Урочисті засідання. Парламентські слухання. Підготовча депутатська група та її характер роботи. Політичне і правове значення діяльності Підготовчої депутатської групи. Спеціалізації роботи Підготовчої групи. Перше засідання Верховної Ради України. Тимчасова президія Верховної Ради України. Послідовність розгляду питань на пленарних засіданнях. Лічильна комісія та її діяльність.

Підготовка та організація розгляду питань на пленарних засіданнях Верховної Ради України. Функції народних депутатів під час роботи у парламенті. Календарний план роботи сесій. Засідання Погоджувальної ради. Інститут додаткового пленарного засідання. Порядок денний сесії Верховної Ради України. Етапи проходження пропозицій до порядку денного. Перенесення розгляду питань. Перелік питань які не підлягають перенесенню. Тижневий порядок денний пленарних засідань. Поступовість, поетапність та обов'язковість розгляду всіх питань, включених до порядку денного сесії.

Організація та ведення пленарних засідань Верховної Ради України. Реєстрація народних депутатів. Інститут головуючого на засіданнях парламенту. Обов'язки головуючого на пленарному засіданні Верховної Ради України. Права головуючого на пленарному засіданні Верховної Ради. Санкції за порушення головуючим вимог Регламенту.

Обговорення проектів законодавчих та інших нормативних актів на пленарних засіданнях Верховної Ради України. Процедури обговорення питань. Стадії повного обговорення питань. Розгляд питань за скороченою процедурою. Диференціація тривалості виступів. Черговість та запис на виступи на пленарному засіданні. Гарантоване право на виступ без попереднього запису. Нормативні вимоги до виступів на пленарному засіданні Верховної Ради.

Порядок прийняття рішень Верховної Ради України. Правове регулювання процедури голосування. Види голосування. Організація таємного голосування. Пропозиції та поправки. Процедурні питання.

Протокол, стенограма, стенографічний бюлетень пленарних засідань Верховної Ради України, як невід'ємні елементи законодавчого процесу. Протокол пленарного засідання парламенту. Стенографування, ведення стенограми. Електронний інформаційний бюлетень.

Тема 4. Законодавча процедура.

Внесення та відкликання законопроектів. Етапи законотворчого процесу. Аспекти законодавчої ініціативи. Форми участі громадян у законодавчому процесі. Форми законодавчої ініціативи. Оформлення проекту закону. Експертиза законопроектів. Відкликання законопроекту.

Розгляд законопроектів у першому читанні. Процедура розгляду законопроектів. Висновки головного комітету. Обговорення законопроекту. Проблеми які виникають під час розгляду законопроектів. Процедура повного обговорення на пленарному засіданні. Процедура скороченого обговорення. Етапи скороченої процедури. Ухвалення рішення про прийняття законопроекту за основу.

Розгляд законопроектів у другому читанні. Супровідні документи до законопроекту. Детальне обговорення законопроекту по-суті. Етапи другого читання. Термін «редакційна група» та її роль. Голосування і прийняття рішення. Режим повторного другого читання законопроекту.

Розгляд законопроектів у третьому читанні. Особливість режиму третього читання. Процедура третього читання. Порівняльна таблиця та супровідні документи до законопроекту. Відмінність етапу третього читання від попередніх. Рішення яке приймає Верховна Рада.

Порядок направлення прийнятих законів Президенту України. Терміни візування та реєстрації закону. Питання щодо усунення неузгодженостей чи редакційних неточностей. Стадія промугації закону.

Повторний розгляд Верховною Радою України законів повернених Президентом. Роль Президента у законодавчому процесі. Термін «вето» в юридичній літературі. Інститут вето Президента України. Процедурні наслідки застосування Президентом України права вето. Процедура розгляду поверненого закону. Порядок повторного розгляду закону з пропозиціями. Порядок проведення голосування.

Прийняття постанов та інших актів Верховної Ради України. Теоретичне поняття терміну «рішення». Основні види рішень Верховної Ради. Акти, процедурні рішення та постанови Верховної Ради.

Опублікування, зберігання законів, постанов та інших актів, прийнятих Верховною Радою України. Процедура оприлюднення закону. Оприлюднення нормативно-правових актів та постанов.

Тема 5. Розгляд Верховною Радою України законопроектів за спеціальними процедурами.

Розгляд законопроектів про внесення змін до Конституції України. Спеціальний ускладнений порядок розгляду питань. Види конституцій. Процедура внесення змін до Основного Закону. Повноваження Верховної Ради України щодо внесення змін до Конституції. Основні стадії процедури внесення змін до «жорстких» конституцій. Термін «суб'єкт права». Процес подання законопроекту про внесення змін до Конституції. Етап попереднього опрацювання законопроектів. Розгляд законопроекту про внесення змін до Конституції у Верховній Раді України. Процедура обговорення питання про внесення змін до Конституції. Висновок Конституційного Суду України щодо законопроекту. Всенародне обговорення пропозиції і зауваження до законопроекту про внесення змін до Конституції. Експертиза законопроекту. Залучення наукових установ та професіоналів-юристів до експертизи законопроекту. Стадії розгляду законопроекту про внесення змін до Конституції. Стадія прийняття закону про внесення змін. Рішення про текст Конституції України. Постанова Верховної Ради України щодо легітимності конституційного правопорядку. Затвердження закону про внесення змін до Конституції України всеукраїнським референдумом. Шляхи забезпечення жорсткості Конституції України.

Затвердження Державного бюджету України та контроль за його виконанням. Затвердження бюджету в інших державах. Порядок розгляду бюджету. Процедура складання проекту Державного бюджету. Обговорення проекту закону Верховною Радою. Розгляд Верховною Радою проекту закону про бюджет у першому читанні. Розгляд законопроекту у профільному комітеті. Друге і третє читання законопроекту про Державний бюджет. Прийняття закону про Державний бюджет. Порівняння бюджетних процесів у країнах з різними системами права. Контроль за виконанням Державного бюджету. Світова практика організації контролю за виконанням державного бюджету. Процедура затвердження річного звіту про виконання закону про Державний бюджет України.

Надання Верховною Радою України згоди на обов'язковість міжнародних договорів України і денонсація міжнародних договорів. Характеристика стану законодавства України на сучасному етапі. Основні теорії міжнародно-правової доктрини. Теорія «трансформації» її

види та класифікації. «Теорія імплементації». Повноваження Верховної Ради України у зовнішньополітичній сфері. Термін «ратифікація» та його значення і суть. Процедура розгляду Верховною Радою України законопроекту про надання згоди на обов'язковість міжнародного договору України. Перелік документів які включають в себе пропозиції щодо укладення міжнародних договорів. Ратифікація міжнародних договорів. Участь Конституційного Суду України у процедурі надання згоди на обов'язковість міжнародних договорів України. Порядок здійснення імплементації та ратифікації міжнародного договору. Порядок та умови набрання чинності міжнародним договором. Процедура затвердження міжнародних договорів України. Особливості процедури денонсації Верховною Радою міжнародних договорів України.

Тема 6. Контрольна функція в діяльності Верховної Ради України.

Парламентський контроль за виконанням законів як вид державного контролю в Україні. Державний контроль як вид соціального контролю. Тлумачення поняття «контроль». Розмежування понять «контроль у державі» і «державний контроль». Наднаціональний контроль в Україні. Громадський контроль та його розвиток в Україні. Парламентський контроль та його риси. Цілі парламентського контролю. Європейський досвід парламентського контролю. Акти законодавства України, котрі унормовують контрольну діяльність парламенту. Актуальність питання удосконалення парламентського контролю. Форми парламентського контролю. Контрольна функція комітетів. Юридична основа діяльності парламентських слідчих комісій. Фінансовий парламентський контроль. Контроль за дотриманням прав і свобод людини.

Парламентський контроль за діяльністю з виконання законів Кабінету Міністрів України. Форми інформаційного парламентського контролю за діяльністю органів виконавчої влади. Форми юридичного парламентського контролю за діяльністю органів виконавчої влади. Форми політичного парламентського контролю за діяльністю органів виконавчої влади. Основні об'єкти парламентського контролю. Парламентський контроль за виконанням законів Кабінетом Міністрів України. Процедура висловлення вотуму недовіри парламентом. Основні особливості нормативно-правового контролю парламенту. Програма діяльності Кабінету Міністрів України та її розгляд та затвердження. Щорічний звіт Уряду про хід і результати виконання програми діяльності Кабінету Міністрів України. Питання про відповідальність Кабінету Міністрів України. Проведення «Дня Уряду України».

Контрольні повноваження комітетів та депутатських комісій Верховної Ради України. Перелік комітетів Верховної Ради України. Нормативно-правова основа діяльності комітетів. Функції комітетів Верховної Ради. Форми роботи комітетів. Створення спеціальних комісій для здійснення парламентського розслідування. Загальносвітова практика проведення парламентських розслідувань. Предмет діяльності тимчасових слідчих комісій.

Розгляд питань законодавчого процесу, пов'язаних із депутатськими запитами та зверненнями. Юридична основа реалізації народним депутатом України «права» на запит чи звернення. Депутатський запит як універсальна форма парламентського контролю. Порядок направлення запиту до Президента України. Прийняття рішення про направлення запиту до Президента України. Етапи порядку направлення запиту народного депутата. Відповідь на депутатський запит. Депутатське звернення – форма парламентського контролю. Нормативні документи які деталізують процедурні моменти розгляду запитів та звернень.

Парламентські слухання як форма законотворчості і законодавчого процесу. Юридична основа проведення парламентських слухань. Стадії законодавчого процесу. Проведення слухань на різних стадіях розробки законопроекту. Функціональні особливості слухань пов'язаних із бюджетним процесом. Підготовка та організація парламентських і комітетських слухань. Коло учасників слухань. Тематика парламентських і комітетських слухань. Загальний порядок проведення слухань. Оформлення остаточних результатів слухань. Процедурна проблематика і характерні нормативно-правові суперечності парламентських слухань. Методичні рекомендації щодо проведення парламентських слухань та слухань у комітетах Верховної Ради України. Предмет парламентських слухань.